

ΔΕΞΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΕΛΛΑ*

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΒΟΡΕΑ

Ἡ Ἀκαδημία δεξιούται σήμερον τὸν κ. Σπῦρον Μελλᾶν, τὸν νέον ἀκαδημαϊκόν, τὸν ὁποῖον παρακαλῶ νὰ καταλάβῃ ἐν μέσῳ ἡμῶν τὴν δι' αὐτὸν καθωρισμένην ἔδραν.

Κύριε συνάδελφε,

Ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀκαδημίας σὲ προσαγορεύω εἰσερχόμενον ἐπισημῶς σήμερον εἰς τὸ ἱερόν τοῦτο τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, ὅπου ὄχι μόνον τῶν ἐγγυτέρων θιασωτῶν ἢ ψῆφος σὲ ἐκάλεσεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων συναδέλφων ὅσοι παρηκολούθησαν τὸ μέχρι τοῦδε συντελεσθὲν ἔργον σου καὶ ἐτίμησαν τὴν λογοτεχνικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ ἀξίαν.

Εἶναι δὲ τὸ ἔργον σου ἀναντιλέκτως πλούσιον καὶ πολυμερές. Μαρτυροῦσι τὰ δράματα, τὰ ἱστορικὰ διηγήματα καὶ αἱ ἄλλαι σου μελέται.

Καὶ μὴ θαυμάσης ὅτι δὲν ἀπαριθμῶ ἐνταῦθα τὰ κυριώτατα τοῦλάχιστον τῶν συγγραμμάτων σου τούτων. Δὲν προτίθεμαι νὰ εἰσέλθω ἐγὼ εἰς τοὺς λαβυρίνθους τοῦ ἔργου σου καὶ νὰ ἀναλύσω αὐτὸ καὶ κρίνω.

Εἰς ἄλλον ἀνέστηκεν ἡ Ἀκαδημία τοῦτο τὸ καθῆκον. Ἐκεῖνος ἀνέλαβε νὰ ἐπιδείξῃ τὴν τέχνην σου, τὴν δημιουργίαν σου, τὰς τάσεις, αἵτινες σὲ χαρακτηρίζουσι, τὰς κατευθύνσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀσμενίζεις. Ἐκεῖνος καὶ τὴν ἄλλην σου δρᾶσιν θὰ ἐξάσῃ καὶ θὰ ἀναπτύξῃ τοὺς λόγους, δι' οὓς πρότερον μὲν ἠξιώθης τοῦ ἀριστείου τῶν γραμμάτων, πρὶν ἢ ἡμετέρα Ἀκαδημία ἀνοίξῃ τὰς πύλας αὐτῆς, ἐν δὲ τῶν ἱστορικῶν σου διηγημάτων διὰ βραβείου ἐτίμησε πρὸ ὀλίγου τὸ ἀνώτατον τοῦτο βᾶθρον τῆς Δίκης.

Ἐγὼ κατὰ τὸ κέλευσμα τοῦ νόμου προσφωνῶν σε χαίρω μὲν διὰ τὸν ἐκλεκτὸν τῆς Ἀκαδημίας, χαίρω δὲ πολὺ μᾶλλον, διότι ἐν τῇ προεδρίᾳ μου πρῶτον δεξιούμαι

* Συνεδρία τῆς 16ης Μαΐου 1936.

τῆς λογοτεχνίας ἀντιπρόσωπον. Τοῦ λόγου αἱ Σειροῦνες ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας ἔχουσιν αἰχμαλωτίσει τὴν ψυχὴν μου. Ἄλλ' ἀποβλέπω καὶ εἰς τὴν συγγένειαν, τὴν ὁποίαν ἡ τέχνη τῶν λόγων ἔχει πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ἧς εἶμαι τεταγμένος ἱεροφάντης, καὶ τὴν μεγάλην ἀποστολήν, τὴν ὁποίαν αὕτη ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ ἐν τῇ κοινωσίᾳ. Ὑπέκω δὲ καὶ εἰς τὴν μυχίαν ὁρμὴν τῆς ψυχῆς μου ποιούσης νὰ ἴδῃ ταχέως καὶ ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς ἀνθρωπίνης δημιουργίας ἀναθάλλουσιν τὴν παλαιὰν ἐκείνην αἴγλην καὶ εὐζλειαν.

Κύριε συνάδελφε,

Ἐὰν ἡ κοινωνικὴ φιλοσοφία ἔργον ἔχη νὰ καθορίζῃ τὰς κοινωνικὰς ἀξίας καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὀφείλει νὰ ρυθμίζηται πρὸς ταύτας ἡ ἐνέργεια τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν, οἵτινες τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν θεωροῦσιν ὑπέριστατον σκοπὸν τοῦ βίου, οἱ χρηστοὶ ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς πρώτιστον ἔχουσι καθήκον ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς φιλοσοφικῆς διανοήσεως παραλαμβάνοντες τὰς ἠθικὰς ἰδέας καὶ ἀρχὰς καὶ περιβάλλοντες αὐτὰς τὴν μορφήν τοῦ καλοῦ νὰ παρέχωσιν εἰς εὐρύτερας τῶν ἀνθρώπων ομάδας καὶ προάγωσιν αὐτὰς εἰς τὴν ἀρετήν.

Κάλλιστα ἔχει τὸ τοῦ Ἀριστοφάνους:

τίνος οὐνεκα χρὴ θαυμάζειν ἄνδρα ποιητήν;
δεξιότητος καὶ νοουθεσίας ὅτι βελτίους τε ποιούμεν
τοὺς ἀνθρώπους ἐν ταῖς πόλεσιν¹.

Περὶ τὸν δὲ νὰ ὑπομνήσω ὅτι τοῦ Ἀναξαγόρου καὶ τῶν Σοφιστῶν μαθητῆς ἐγένετο ἐν Ἑλλάδι ὁ Εὐριπίδης, ὅτι τῶν φιλοσόφων θιασῶται ὑπῆρξαν ὁ Ἰσοκράτης καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ τέχνῃ τῶν λόγων διέπρεψαν, ὅτι τῶν μέσων αἰῶνων τὴν φιλοσοφίαν ἐμελέτησεν ὁ Δάντης, ὅτι τῶν φιλοσοφικῶν ἰδεῶν τοῦ Διαφωτισμοῦ τὴν ροπὴν ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ὑπέστησαν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας οἱ μεγάλοι ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς. Ὅπως ἐπὶ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν θρησκείαν, οὕτω καὶ ἐπὶ τὴν τέχνην καθόλου ἐπέδρασαν ἐν Γερμανίᾳ ἡ φιλοσοφία τοῦ Καντίου. Ὁ Γουλιέλμος *v. Humboldt*, ὁ Ἑρρῶϊκος *v. Kleist*, ὁ *Jean Paul* ὑπ' ἐκείνου ἐνεπνεύσθησαν, ὁ *Goethe* καὶ ὁ *Schiller*, οἱ μέγιστοι τῶν ποιητῶν τῆς χώρας ταύτης, ἐνεφορήθησαν τῶν ὑψηλῶν ἐκείνου διδαγμάτων. Οὕτως ἐν πάσῃ χώρᾳ ἡ εὐγενεστέρα λογοτεχνία γίνεται τῆς φιλοσοφίας ἐρμηνεύτρια προσιωτέρα εἰς τοὺς πολλούς.

Καὶ λέγω χρηστοὺς ποιητὰς καὶ εὐγενεστέραν λογοτεχνίαν, διότι, ὡς κάλλιστα γνωρίζεις, οὐχὶ πᾶν ἔργον τῆς τέχνης προάγει τὸν ἀνθρώπινον βίον. Τὸ ἰδεῶδες, τὸ ἠθικόν, τὸ αἰώνιον, ταῦτα ἐν πρώτῃ μοίρᾳ ἀνάγουσι καὶ ἐξυψοῦσι τὴν ψυχὴν. Ἡ δὲ

¹ Βάτιρ., στίχ. 1008, *Bergk*.

ἄκρατος πραγματοκρατία, ἥτις ἀδιακρίτως καὶ ἄνευ ἐπιλογῆς περιγράφει τὰ ἀνθρώπινα ἤθη καὶ τὰ βάνανσα καὶ τὰ ρυπαρὰ ποιεῖται ὑποθέσεις αὐτῆς, γίνεται πολλάκις πολλῆς κακίας καὶ μοχθηρίας καὶ ἀκολασίας παραίτιος. Δὲν εἶναι βεβαίως τῆς τέχνης ἀνάξια καὶ αἱ ὑποθέσεις ἐκεῖναι, ἐν αἷς ἡ ἀτασθαλία καὶ ἡ ἀσυνειδησία καὶ ἡ πονηρία καὶ πᾶσα ἄλλη κακία φαίνονται ἐπικρατοῦσαι, ἡ δὲ τόλμη καὶ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ μεγαλοφυχία πάσχουσαι καὶ φθειρόμεναι. Ἐλλὰ τὸ βάνανσον καὶ χυδαῖον τότε μόνον δύναται νὰ εἶναι ὑποκείμενον τῆς τέχνης, ὅταν ἡ ἐκφράσις καὶ ὁ διασυρμὸς αὐτοῦ συντείνωσιν εἰς τὴν κάθαρσιν καὶ ἐξευγένισιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Καὶ περὶ μορφῆς δὲ καλῆς τῶν λογοτεχνημάτων ὁμιλοῦμεν, διότι, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα ἔργα τῆς τέχνης, τότε μόνον ἀρέσκουσι καὶ ταῦτα, ὅταν ἔχωσι τοῦ καλοῦ τὴν ἰδέαν, τὴν εὐρυσθμίαν καὶ τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν ἁρμονίαν καὶ τὴν χάριν, ἥτις καὶ ἐν τῇ εὐγενείᾳ τῆς λέξεως ἐκδηλοῦται καὶ ἐν τῇ ὅλῃ τοῦ λόγου κατασκευῇ.

Μαρτυροῦσιν αἱ λογοτεχνίαι τῶν προηγημένων λαῶν πάντων τῶν αἰώνων. Ἐλλὰ διδάσκει πρὸ πάντων ἡ Ἑλλάς, ἥτις καὶ ἐν τῇ δημοιοργίᾳ αὐτῇ ἐπέθηκε τῆς τελειότητος καὶ τῆς ἀθανασίας τὴν σφραγίδα. Δὲν ὑπῆρξαν τῆς ἐπιστήμης μόνον τελεσταὶ ἄκροι καὶ ἱεροφάνται οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἐσπούδασαν τὸν κόσμον νὰ γνωρίσωσι καὶ τὸν ἄνθρωπον, τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῶν ὄντων, πρῶτοι δ' ἐπειράθησαν ἀκριβέστερον νὰ διατυπώσωσι τοὺς αἰδίους νόμους τῆς φύσεως καὶ τῆς ἱστορίας καὶ καταβάλωσι τὰ θεμέλια τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιστημῶν καὶ ὑποτυπώσωσι τὰς παντοίας φιλοσοφικὰς θεωρίας. Ἀνεφίκτος ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως ἡ Ἑλλάς καὶ ἐν τῇ τέχνῃ, τῇ τε ἄλλῃ καὶ τῇ λογοτεχνίᾳ.

Ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν ὑποθέσεων ἐγένετο ἡ Ἑλλάς ἀναντιλέκτως ἡ αἰωνία διδάσκαλος. Ἐνθυμεῖσαι, πῶς ἐν τῇ Πολιτείᾳ ὁ Πλάτων πᾶν ἔργον τέχνης ἄσχημον καὶ ἀκόλαστον ἀποδοκιμάζει, «ἵνα μὴ ἐν κακίας εἰκόσι τρεφόμενοι οἱ φύλακες, ὥσπερ ἐν κακῇ βοτάνῃ—ἐν τι ξυριστάντες λανθάνωσι κακὸν μέγα ἐν τῇ αὐτῶν ψυχῇ», καὶ μόνον ἀσπάζεται τὰ καλὰ καὶ τὰ χρηστὰ, «ἵν' ὥσπερ ἐν ὑγιεινῷ τόπῳ οἰκοῦντες οἱ νέοι ἀπὸ παντὸς ὠφελῶνται, ὁπόθεν ἂν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν καλῶν ἔργων ἢ πρὸς ὄψιν ἢ πρὸς ἀκοήν τι προσβάλλῃ, ὥσπερ αὔρα φέρουσα ἀπὸ χρηστῶν τόπων ὑγίειαν»¹. Καὶ τὸν Ὅμηρον δὲ αὐτὸν καὶ τὸν Ἡσίοδον ἀπέκλεισεν ἀπὸ τῆς ιδεώδους πολιτείας του ὁ Πλάτων, ἕνεκα τῶν μύθων, ὧν πολλοὶ θὰ ἠδύναντο νὰ παραγάγωσι τοὺς νέους εἰς τὴν πλάνην καὶ τὴν διαφθοράν². Ἐλλὰ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης τὸ ἐν τῇ τέχνῃ αἰσχρὸν ἀποδοκιμάζων συνιστᾷ μόνον τοῦ Πολυγνώτου τὰ ἔργα καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν καλλιτεχνῶν ὑπῆρξαν ἠθικοί³. Δὲν ἐξέκλινε δ' ἀπὸ τῶν μεγάλων τούτων ἀρχῶν καὶ ἡ ἄλλη ἑλληνικὴ τέχνη. Ἡ κωμικὴ σάτυρα ἀνηλεῶς ἐμασίγησε τὰ

¹ 401 B κ. ἐξ.

² Πολ. 377 B κ. ἐξ.

³ Πολιτ. Α 17 1336 β 14.

μειρακύλλια τὰ προσουρούντα εἰς τὴν τραγωδίαν, τοὺς λωβητὰς τῆς τέχνης¹.

Καὶ ἐν τῇ μορφῇ δὲ ὑπέροχος ἀνεδείχθη ἡ Ἑλλάς, ἥτις τὴν πλουσιωτάτην καὶ καλλίστην ἐδημιούργησε γλῶσσαν, ὑπετέπωσε δὲ τοὺς κανόνας, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλει τοῦ λόγου ἡ τέχνη νὰ ἀκολουθῇ, ὑπέδειξε δὲ τοὺς αἰωνίους τύπους, καθ' οὓς πρέπει νὰ δημιουργῇ ἡ Μοῦσα, ἡ προκαλοῦσα τὴν ἀπὸ τοῦ καλοῦ συγκίνησιν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἐπιδιώκουσα τὴν ἐμμέλειαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν. Παραδείγματα τὰ ἀθάνατα ἔπη τοῦ ἀπὸ τῆς Ἰωνίας ἁοιδοῦ, τὰ ἀΐδια πρότυπα τῆς ἐπικῆς ποιήσεως, τῆς Σαπφοῦς καὶ τοῦ Σιμωνίδου ἢ ἀνέφικτος χάρις, τοῦ Πινδάρου οἱ ὑπέροχοι ἐπίνικοι, ὅπου τῆς γλώσσης ὁ πλοῦτος καὶ τῶν διανοημάτων τὸ ὕψος ἀμιλλῶνται πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ρυθμῶν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν εἰκόνων, ὡσαύτως δὲ τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου ἡ τραγωδία καὶ τοῦ Πλάτωνος ὁ Φαῖδρος καὶ τὸ Συμπόσιον καὶ τὰ ἄλλα ἀπαράμυλλα δημιουργήματα τῆς ἐλληνικῆς διανοίας, ὅπου τὸ σπουδαῖον πρυτανεύει καὶ τὸ σεμνὸν καὶ τὸ ὑψηλὸν καὶ μετὰ τῆς εὐγενείας τῆς γλώσσης ἐπανθῆι ἡ ἀφέλεια καὶ ἡ χάρις.

Καὶ εὐλόγως ἄρα ἐθεωρήθησαν ἀείποτε οἱ Ἕλληνες οἱ ἀληθεῖς ἀριστοτέχναι τοῦ λόγου. Καὶ δικαίως ὁ Goethe περὶ τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως εἶπεν ὅτι ἀπείρως ὑπερέχει τῆς ἀνατολικῆς ποιήσεως καὶ τὰ λογοτεχνήματα τὰ ἐλληνικὰ ἐξαγακτήρισεν ὡς ἀνέφικτα πρότυπα λόγου. Ὁ δὲ Taine, ὁ Γάλλος φιλόσοφος καὶ τεχνοκρίτης, τὰ προϊόντα τῆς ἐλληνικῆς διανοίας κρῖνων εἶπε τὰ περιθρύλητα ἐκεῖνα: «Τὰ δημιουργήματα τῶν Ἑλλήνων, καίπερ ἀνθρώπινα, εἶναι αἰώνια — πᾶσα τῆς λογοτεχνίας τῶν Ἑλλήνων παραβολὴ πρὸς τὴν λογοτεχνίαν τῆς Ἀνατολῆς, τῶν μέσων καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων, πᾶσα σύγκρισις τοῦ Ὀμήρου πρὸς τὴν θείαν κωμωδίαν, τὸν Faust ἢ τὰς Ἰνδικὰς ἐποποιίας, πᾶσα ἀντιπαράθεσις τοῦ πεζοῦ αὐτῶν λόγου πρὸς πάντα ἄλλον λόγον πεζὸν παντὸς ἄλλου αἰῶνος καὶ πάσης ἄλλης χώρας θέλει πείσει ἡμᾶς ὅτι πρὸς τὸ λογοτεχνικὸν αὐτῶν ὕψος πᾶν ἄλλο ὕψος παραβαλλόμενον εἶναι φορτικόν, ἀνακριβές, βεβιασμένον, πρὸς τοὺς ἠθικοὺς αὐτῶν τύπους πᾶς τύπος ὑπερβολικός, εὐτελής, νοσηρὸς, πρὸς τὰς ποιητικὰς καὶ ρητορικὰς αὐτῶν εἰκόνας πᾶσα εἰκὼν, μὴ γενόμενὴ κατὰ μίμησιν αὐτῶν, δυσανάλογος, διάστροφος, κακῶς συνηρομολογημένη»².

Ἀπὸ τὰς ἀρετὰς δὲ ταύτας, ὅπως ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ γλῶσσα καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀπέβη καὶ ἡ ἐλληνικὴ λογοτεχνία ἢ αἰωνία πηγὴ, ἐξ ἧς πάντες ἠρόντο οἱ ἔπειτα, ἀπὸ τῶν Ρωμαίων ποιητῶν καὶ πεζογράφων, οἵτινες τοὺς Ἕλληνας ἐθαύμαζον καὶ ἐπειρῶντο νὰ μιμῶνται τὴν γλαφυρίαν αὐτῶν καὶ τὴν χάριν,

¹ Ἀριστοφ. Βάτρ., στίχ. 89 κ. ἔξ.

² Πρβλ. ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΒΟΡΕΑ, Ἡ αἰωνία Ἑλλάς, 1919, σελ. 11.

Grais ingenium, Grais dedit ore rotundo
Musa loqui¹,

μέχρι τοῦ Πετράρχου καὶ τοῦ Δάντου καὶ τοῦ Τάσσου, ἀπὸ τοῦ Καμύενος μέχρι τοῦ Μίλτωνος, ἀπὸ τοῦ Shakespeare καὶ τοῦ Goethe καὶ τοῦ Schiller καὶ τοῦ Βύρωνος μέχρι τῶν μεγαλοπνεύστων τῆς Μούσης μυσταγωγῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Καὶ εἶναι πρόδηλον, ἀγαπητὲ συνάδελφε, διατὶ εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν ἀναθάλλουσαν παρ' ἡμῶν τὴν παλαιὰν ἐκείνην τέχνην τοῦ λόγου. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἐν ἣ ἔγεννήθη ὁ Ὅμηρος καὶ τόσον ἐδοξάσθη ἡ θυμέλη καὶ ἐδημιουργήθη τοῦ Αἰσχύλου ὁ Προμηθεὺς καὶ τοῦ Σοφοκλέους ὁ Οἰδίπους καὶ ἡ Ἀντιγόνη καὶ τοῦ Εὐριπίδου ἡ Μήδεια, ἐδίδαξε δὲ τοὺς Βατράχους καὶ τοὺς Ὅρνιθας ὁ Ἀριστοφάνης καὶ τοὺς νικητὰς τῶν μεγάλων ἐλληνικῶν ἀγώνων δι' ὕμνων ἀθανάτων ἔθρανεν ὁ Θηβαῖος ποιητὴς καὶ ἐνθουσιώσας εἰς τοὺς ὑπερουρανίους τόπους ἀνήγαγε τὰς ψυχὰς ἢ αἰθερία τοῦ Πλάτωνος γλῶσσα καὶ τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου ἐκαλλιουργήσαν τόσον δαυριλῶς, ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι ταχέως καὶ ἀναβίωσιν θὰ ἴδωμεν καὶ νέαν δημιουργίαν. Ζῶμεν ὑπὸ τὸν αὐτὸν οὐρανόν, ὑπὸ τὸν λαμπρὸν αἰθέρα, ὅπου κατὰ τὸν ἀπὸ σκηνῆς φιλόσοφον

ἀγνάς

ἐννέα Πιερίδας Μούσας λέγουσι
ξανθὰν Ἀρμονίαν φυτεῦσαι¹.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ

ΥΠΟ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Κύριοι,

Εἰς τὴν αὐστηρὰν ἀτμοσφᾶραν τῆς ἐπισήμου αὐτῆς στιγμῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν μοῦ ἐμπιστεύεται τὴν δύσκολον, ἀλλὰ τόσον εὐχάριστον—βεβαιωθῆτε—ἐντολὴν νὰ παρουσιάσω τὸ ἔργον σας, ἃς μοῦ συγχωρηθῆ νὰ προσθέσω ἓνα τόνον τρυφερότητος. Διότι αἰσθάνομαι, ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ν' ἀρχίσω διαφορικὰ. Ἡ πρώτη μου γνωριμία μὲ τὸ ἔργον σας ἀρχίζει ἀκριβῶς, καὶ αὐτὴ, ἀπὸ μίαν παλαιάν, μικρὰν καὶ συγκινητικὴν ἱστορίαν. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς τὴν δηγηθῶ ἢ νὰ σᾶς τὴν ὑπενθυμίσω.

Μίαν μακρυνὴν ἡμέραν—ἃς εἴμεθα κάπως ἀόριστοι εἰς τὰς χρονολογίας—ἓνα βροχερόν, ἔαρινόν ἀπόγευμα, εἰς κάποιον ἔρημον, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, δρόμον

¹ Horat. De arte poet., 323 κ. ἔξ.

² Μήδ., στίχ. 824 κ. ἔξ.

τοῦ Πειραιῶς, ὅπου ἐβάδιζα χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ὑποψίαν μᾶς συναντήσεως μὲ συνεπειάς, ἕνας νέος, ἕνα παιδί μᾶλλον, μὲ δύο ζωηρὰ ἐκφραστικὰ μάτια καὶ μὲ ζωηροτέρας κινήσεις, μ' ἐσταμάτησε καὶ μοῦ ἀδοπαρουσιάσθη. Τὸ ὄνομά του δὲν μοῦ ἦτο ἄγνωστον. Τὰς ἡμέρας ἀκριβῶς ἐκείνας, τὸ ἔβλεπα εἰς κάποιαν ἐφημερίδα τῶν Ἀθηναίων κάτω ἀπὸ μερικά, σύντομα κομμάτια ἐντυπώσεων τοῦ δρόμου, πὸν εἶχα ἀρχίσει νὰ τὰ προσέχω καί, δὲν τὸ κρύβω, νὰ τὰ ἀγαπῶ.

—Ἐσεῖς εἶσθε— τοῦ εἶπα— πὸν γράφετε ἐκεῖνα τὰ μικρὰ . . .

Δὲν ἐπρόφθασα νὰ τελειώσω τὴν φράσιν μου καὶ ὁ ἀνήσυχος μικρὸς κολακευμένος ἴσως ἀπὸ τὴν γνωριμίαν τοῦ ἔργου του, πὸν τοῦ εἶχα φανερώσει, ἔσπευσε νὰ μοῦ βεβαιώσῃ τὴν πατρότητά των.

—Μάλιστα, ἐγὼ εἶμαι.

—Ὅστε ἐσεῖς εἶσθε, πὸν γράφατε καὶ γιὰ τὸ νεογέννητο ἐκεῖνο γατάκι, πὸν ξεψυχοῦσε, τὸ καυμένο, σ' ἕνα λάκκο τοῦ δρόμου γεμάτο ἀπὸ νερά;

Ἦτο, πράγματι, μὴ συμπαθητικὴ ἱστορία πόνου, ἡ μικρὴ ἐκείνη ἱστορία, πὸν δὲν τὴν ἐλησμόνησα, βλέπετε, ἀκόμη.

—Μάλιστα ἐγὼ . . . μοῦ ἀπήντησε, μὲ συγκινημένην ὑπερηφάνειαν, ὁ μικρὸς. Σᾶς ἄρεσε;

Τοῦ ἔσφιξα μὲ ἀγάπην καὶ σχεδὸν μὲ θαυμασμόν τὸ χέρι καὶ ἡ συνέντευξις μας ἐτελείωσε.

Λοιπόν, τὸ παιδί ἐκεῖνο, κύριε, εἶσθε ἐσεῖς: Καὶ ἔτσι συνέβη, ὥστε ἕνα γατάκι—ὁ πόνος ἔχει ὄλους τοὺς τίτλους καὶ ὄλα τὰ δικαιώματα—νὰ συμμαρτυρῆται σήμερον μαζί σας τὰς ἀκαδημαϊκὰς τιμάς.

Ἐκτοτε ἐγίνατε ὁ μικρὸς—σήμερον θὰ ἔλεγα ὁ μεγάλος—φίλος μου. Τὸ Πασαλιμάνι καὶ ἡ Φρεατὺς—ποιητικὴ πατρὶς τοῦ ἀλησμόνητον μας Λάμπρον Πορφύρα—μᾶς ἔβλεπαν, κάθε βράδι, κάτω ἀπὸ τὰ καλοκαιρινὰ ἄστρα, νὰ καταρροῦμεν τὴν νύκτα καὶ νὰ ἐκβιάζωμεν τὴν ἀνατολὴν τοῦ Ἡλίου, εἰς ἕνα ἐρασμιώτατον ποιητικὸν ἀλητισμόν. Ἐσεῖς ἐδημοσιεύατε τώρα τοὺς «Μαύρους Ἀνθρώπους τοῦ Πειραιῶς», εἰκόνας τῆς σκληρᾶς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τοῦ λιμανιοῦ, μεστὰς ἀπὸ μίαν ὀξεῖαν παρατήρησιν καὶ πρῶϊμα χαρίσματα ὕφους. Ἐγράφατε ἀκόμη καὶ στίχους—θὰ μοῦ συγχωρήσετε ὑποθέτω τὴν μνήμην μου καὶ τὴν ἀκριτομυθίαν μου—ὅπου γεμάτος ἀκόμη ἀπὸ ρωμαντικὴν διάθεσιν, ἐβλέπατε τὸ πένθος τοῦ θανάτου εἰς τὰ μαῦρα περὰ τῶν χελιδονιῶν. Ἐνα πένθος, πὸν ἂν ἦτο πραγματικόν, θὰ ἦτο τὸ πένθος τῆς «Ἐὐθυμης Χήρας».

Πουλί, μὲ τὰ φτερά τὰ πενθηφόρα,
τὴν Ἄνοιξι ἢ τὸ θάνατο μηνᾶς;

Βλέπετε, ὅτι ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὸν στίχον σας αὐτόν, πὸν ἐσεῖς ἴσως δὲν

θέλετε νὰ τὸν ἐνθουσιᾶσθε πλέον. Καὶ ὅμως δὲν ἔχετε ἀπολύτως δίκαιον. Ὁ Ἀχιλλεὺς Παράσχος ἢ ὁ Δημήτριος Παπαρηγόπουλος θὰ τὸν υπέγραψαν εὐχαρίστως.

Ἐξαφνα, ἓνα βράδυ, μᾶς ἐκαλέσατε νὰ μᾶς διαβάσετε ἓνα σας δρᾶμα. Ἐνα δρᾶμα, πὸν μοῦ τὸ εἶχате ἐξιστορήσει περιπατητικῶς κατὰ τὰς μικρὰς ὥρας μᾶς καλοκαιρινῆς νύχτας, ἀφοῦ ἐχρειάσθη νὰ μὲ συνοδεύσετε τρεῖς φορὰς ἀπὸ τὸ Πασαλιμάνι εἰς τὸ σπίτι μου τῆς Φρεατίδος καὶ νὰ σᾶς ξανασυνοδεύσω ἄλλας τρεῖς ἐγὼ ἀπὸ τὴν Φρεατίδα εἰς τὸ Πασαλιμάνι. Ἦσθε ὅμως τόσον γοητευτικὸς ἀφηγητῆς ἀπὸ τότε, ὥστε δὲν σᾶς διατηρῶ, βεβαιωθῆτε, καμμίαν μνησικακίαν, διὰ τὴν περιπατητικὴν ἐκείνην ὀλονυκτίαν. Ἰσως θὰ τὴν ἐπανελάβανα εὐχαρίστως καὶ σήμερον. Ἀλλὰ ἓνα δρᾶμα, διάβωλε, ἦτο πολὺ διὰ τὴν ἡλικίαν σας! Καὶ μᾶς τὸ ἐδιαβάσατε. Ἦτο ὁ «Γυιὸς τοῦ Ἡσκιου».

Νομίζω, ὅτι τὸ ἔργον σας αὐτό, τὸ θεωρεῖτε σήμερον νεανικὸν σας ἀμάρτημα. Καὶ ὅμως δὲν ὑπάρχουν, κύριε, «νεανικὰ ἀμαρτήματα» εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀληθινῶν δημιουργῶν. Μόνον γεροντικά ἀμαρτήματα ὑπάρχουν. Καὶ εἶναι τὰ ἀμαρτήματα τῶν συγγραφέων πὸν ὅλη των ἢ ζωὴ ὑπῆρξε μία συνεχῆς ἀμαρτία. Ὅτι ὀνομάζει ἓνας καλλιτέχνης «νεανικὸν ἀμάρτημά» του εἶναι συχνότατα, διὰ τὸν προσεκτικὸν ἐκ τῶν ὑστέρων κριτὴν, ὁ φυσικὸς πρόγονος τῶν ἔργων τῆς τελειότητός του. Ἐνας πτωχὸς καὶ ἄσημος ἴσως πρόγονος, ἀλλὰ πρόγονος σεβαστὸς πάντοτε. Μὲ τὸν «Γυιὸ τοῦ Ἡσκιου», ἂν δὲν μᾶς ἐδώσατε, κύριε, κ' ἐσεῖς, τὸ μέτρον τοῦ τι ἠμπορούσατε νὰ ἐκτελέσετε εἰς τὸ μέλλον, μᾶς ἐδώκατε ὅμως τὸ μέτρον τοῦ τι ἠμπορούσατε νὰ συλλάβετε. Καὶ ἡ σύλληψίς σας ἐκείνη ὑπῆρξε μία σύλληψις θεογονική. Ὁ ἦρωσ σας ἓνας παράδοξος, ρωμαντικὸς ἦρωσ, ὁ ὁποῖος μέσα εἰς ἓνα περιβάλλον ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων, ἀφηγιασμένος ὑπὸ τὸν περηνιστῆρα τοῦ πάθους, συλλαμβάνει καὶ ἐκτελεῖ τὰ πλέον ἔξαλλα, παράβολα καὶ ἀπαράδεκτα κινήματα, τὴν δικαίωσίν του τὴν εὐρίσκει μόνον εἰς τὸ μυστήριον τῆς γεννήσεώς του ἀπὸ τοὺς μυθικοὺς γάμους ἐνὸς «στοιχειοῦ», ἐνὸς «Ἡσκιου» μὲ μίαν θνητὴν γυναῖκα. Τὸν ὠραῖον μῦθον, ἂν δὲν τὸν εἶχате ἐφεύρει ἐσεῖς, θὰ τὸν εἶχαν ἐφεύρει ἀσφαλῶς οἱ ἀπλοῖκοι καὶ δεισιδαίμονες ἄνθρωποι τοῦ περιβάλλοντός του. Ἔτσι ἐγεννήθησαν ὅλοι οἱ μῦθοι τῶν ἀπιθάνων ἡρώων, πὸν ὑπῆρξαν τέκνα μυστηριωδῶν γάμων θεῶν καὶ δαιμόνων μὲ θνητὰς γυναῖκας. Καὶ τὸν τολμηρὸν αὐτὸν μῦθον, ἐστάθητε ἱκανὸς νὰ τὸν συλλάβετε, εἰς μίαν ἡλικίαν ἐντελῶς ἀπίθανον διὰ παρομοίας συλλήψεως. Μήπως ἄρα γε εἶσθε κ' ἐσεῖς, κύριε, «γυιὸς» ἐνὸς «Ἡσκιου»; Ὅλοι οἱ ποιηταὶ ἄλλως τε εἶναι ὀλίγον «Γυιοὶ τοῦ Ἡσκιου».

Μὲ τὸ ἔργον αὐτὸ κύριε, ἐκρούσατε, τὰς πύλας τοῦ Θεάτρου. Καὶ σᾶς ἀνοίχθηκαν. Καὶ εἶμαι εὐτυχῆς, ὅτι τυχαίως συνετέλεσα κάπως νὰ σᾶς ἀνοίχθῶν. Καὶ ὁ «Γυιὸς τοῦ Ἡσκιου» μὲ ὄλην του τὴν παραδοξοφάνειαν καὶ ὅλας τὰς φυσικὰς

ἀτελείας μιᾶς πρώτης προσπαθείας, ἐσημείωσε μίαν ἀνέλπιστον ἐπιτυχίαν. Μίαν ἐπιτυχίαν πὸν τοῦ τὴν ἐκέρδιεν ἀκριβῶς ἢ ποιήσις τοῦ μύθου του. «Νεανικὸν ἀμάρτημα»; Καὶ ὁμως αὐτὸ σᾶς ἄνοιξε τὴν σκηρὴν τὴν ὁποίαν κατεκτήσατε κατόπιν. Διὰ τὴν ἀποδειχθῆ ἴσως κύριε, ὅτι ἡ ἁμαρτία ἀκόμη ἔχει τὴν ἀξίαν τοῦ ἁμαρτάνοντος.

Ἐξακολουθεῖτε ἔκτοτε τὴν κατὰκτησιν τοῦ θεάτρον, μὲ μίαν σειρὰν ἔργων, τὸ «Ἄσπρο καὶ τὸ Μαῦρον», τὸ «Κόκκινον Πουκάμισο», τὸ «Χαλασμένο σπιτί», τὸ «Μιά νύχτα μιὰ Ζωή», τὰ ὁποῖα ἀνεξαορήτως τῆς μεγαλυτέρας ἢ μικροτέρας ἐπιτυχίας των, — δύο ἀπ' αὐτὰ ἐγνώρισαν τὰς τιμὰς καὶ ξένων προσοκηρίων Βαλκανικῶν καὶ πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ — ἔφεραν ὅλα ἐπὶ τοῦ προσοκηρίου ἀνθρώπου ζωιτανούς, καταστάσεις πραγματικὰς, πάθη ἀνθρώπινα. Εἶχατε γίνῃ πλέον κύριος τῆς σκηρῆς. Καὶ ἔπειτα, εἰς μίαν αἰφριδίαν καμπὴν ἀπὸ τὸ θέατρον τῶν πραγματικότητων, μεταπηδᾶτε εἰς τὸ θέατρον τῶν ἰδεῶν, μὲ τὸ πλέον παρότολμον καὶ ἐπικίνδυνον πῆδημα. Αἰοῦσι δὲ «Ἰούδας» σας κύριε ὑπῆρξεν ὀρισμένος ἓνα salto mortale. Ἐτολμήσατε τὴν συγκρουσθῆτε μὲ μίαν παράδοσιν αἰῶνων. Καὶ ἀντὶ τοῦ Ἰούδα, αἰωνίου συμβόλου τῆς ταπεινωτέρας προδοσίας, τοῦ Ἰούδα τῆς παραδόσεως, τοῦ ὁποίου τὴν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ θείου δράματος ἔχει σφραγίσει ἡ χριστιανικὴ συνείδησις αἰῶνων ὀλοκλήρων, μὲ τὴν πυρρίνην σφραγίδα τῆς κατάρτας, ἐρροκινδυνεύσατε τὴν παρουσιάσατε ἐπὶ τῆς ἀμειλίχτου πραγματικότητος τῆς σκηρῆς, εἰς μίαν φιλοσοφικὴν δικαίωσιν, ἓνα Ἰούδα ἰδεολόγον, μάρτυρα καὶ θῦμα τῆς ἰδίας του ἰδεολογίας. Καὶ τὴν παρουσιάσατε — αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ πλέον ροκινδυνον τόλμημά σας — ἐνώπιον ἐνὸς Κοινοῦ, τὸ ὁποῖον ἔως χθὲς ἀκόμη παρέδιδε κάθε Πάσχα εἰς τὰς φλόγας τὸ εἰδεχθὲς ὁμοίωμα τοῦ προδοτοῦ, εἰς τὰ προαύλια τῶν ναῶν του. Ἐπάνω εἰς τὴν παράδοσιν αὐτὴν ἐπέσατε μὲ τὰς μεγαλυτέρας πιθανότητας — ἐπιτρέψατέ μου τὴν ἀντακαδημαϊκὴν ἐκφρασιν — τὴν «σπάσατε τὰ μοῦτρα σας». Καὶ ὁμως ὄχι μόνον δὲν τὰ ἐσπάσατε, κύριε, ἀλλὰ ἐσημειώσατε καὶ μίαν ἀκόμη ἐπιτυχίαν εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον. Εἶναι καὶ αὐτὸ — αὐτὸ πρὸ πάντων — ἓνας τίτλος τῆς τέχνης σας, τὴν ὁποίαν ἐξεθέσατε εἰς τὴν πλέον ἐπικίνδυνον δοκιμασίαν. Ἰσως ὁ Ἰούδας ὁ ἰδικός σας τὴν μὴν ἀντικαταστήσῃ ποτὲ εἰς τὴν χριστιανικὴν συνείδησιν τὸν ἄλλον Ἰούδα. Θὰ μείνῃ ὁμως ὡς ἓνας δεύτερος Ἰούδας, εἰς τὸν ὁποῖον ἐδώκατε τὴν δυνατότητα τὴν ζήσῃ παραπλεύρως τοῦ ἄλλου. Καὶ τοῦτο εἶναι ἤδη καὶ εἶναι πολὺ.

Καὶ ἔπειτα πάλιν ἡ χαριτωμένη προσογείωσις σας εἰς τὸ «Ὁ μπαμπᾶς ἐκπαιδεύεται». Ὁρισμένως, κύριε, δὲν εἶσθε μόνον ἓνας τολμηρὸς ἀεροπόρος. Εἶσθε καὶ ἓνας ἐπιδέξιος πιλότος. Ἡ προσογείωσις σας αὐτῇ, μίᾳ προσογείωσις τόσον ἀριστοτεχνικῶς ὁμαλή, σᾶς ἐπανέφερε μὲ τὴν καλυτέραν διάθεσιν τοῦ κόσμου, εἰς τὸ θέατρον τῆς πραγματικότητος. Καὶ ἐκέρδισατε μίαν ἀκόμη σκηρικὴν νίκην, μὲ τὰ ὅπλα τοῦ εὐθύμου πνεύματος, μίαν νίκην πὸν σᾶς ἐγέμισεν ἀπὸ λάφυρα. Σᾶς εὐχομαι καὶ

πολλὰς ἄλλας ἀκόμη. Διότι δὲν ἀγαπήσατε τὸ θέατρον μόνον ὡς συγγραφεὺς. Τὸ ἀγαπήσατε καὶ ὡς θεσμόν μὲ μίαν ἀγάπην, συνεχῶν δημιουργικῶν ἀγώνων, πὸν σᾶς ἔδωκαν ἤδη εἰς τὴν μικρὰν του νεωτέραν Ἱστορίαν μίαν θέσιν τιμῆς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Κωνσταντίνου Χρηστομάνου.

Ἄλλὰ ποῦ νὰ σᾶς καταδιώξω ἀκόμη; Εὐρίσκεσθε παντοῦ. Καὶ πρὶν προφθάσω νὰ σᾶς ἀντικρούσω εἰς ἓν σημεῖον, μὲ παρασύρετε διαρκῶς ἄλλοῦ. Ὁρισμένως, κύριε, ἔχετε πραγματοποιήσει τὴν «ἀησυχίαν». Ἡ λέξις εἶναι τῆς μόδας. Ἄλλὰ συνήθως εἶναι μόνον λέξις. Συγχρότατα ἐκεῖ ὅπου ὁμιλοῦν περὶ ἀησυχίας βασιλεύει ἡ πλέον ἀπόλυτος νεκρικὴ ἡσυχία. Ἐσεῖς ὅμως, κύριε, ἀνελάβετε νὰ τὴν πραγματοποιήσετε. Δὲν σταματᾶτε πουθενά. Ποῦ πρόκειται λοιπὸν νὰ μὲ μεταφέρετε ἀκόμη; Εἰς τοὺς ἰδεολογικοὺς σας ἀγῶνας μὲ τὸ βραχύβιον περιοδικὸν σας ἢ εἰς τὴν στήλην τοῦ Φορτούνιο, εἰς τὴν στήλην τοῦ καθημερινοῦ σας χρονολογήματος; Ἄλλὰ δὲν θὰ εἶχαμεν ποτὲ τέλος. Αὐτὸ τὸ περιφρημον «Σημειωματάριον» δὲν εἶναι πλέον σημειωματάριον. Τὸ γεμίζετε καθημερινῶς μὲ ὄλας τὰς ὑποθέσεις τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων καὶ τὸ γεμίζετε μὲ ποιήσιν, μὲ πολιτικὴν, μὲ κατάνυξιν, μὲ πολεμικὴν, μὲ φιλοσοφίαν, μὲ ταρακτικὰ θήλα καὶ προσευχόμενα τοπεῖα, μὲ ὅ,τι μπορεῖ νὰ φαντασθῇ ἄνθρωπος. Καὶ εἶσθε πάντοτε ἐσεῖς ὁ ἴδιος. Ἐσεῖς καὶ τὸ λαμπρὸν σας ὕφος.

Καὶ ὅμως δὲν ἐτελειώσαμεν ἀκόμη. Ποῦ νὰ τελειώσωμεν, κύριε; Εἶναι δυνατὸν νὰ σᾶς παρακολουθήσῃ κανεὶς; Ἄλλὰ ποῦ; Εἰς τὰς μεγάλας δημοσιογραφικὰς σας ἀποστολάς ἀνὰ τὸν κόσμον, εἰς τὸ ἀνώτερον πολιτικὸν καὶ διπλωματικὸν ῥεπορτάζ, πὸν ἔχετε διεξαγάγει εἰς διασκέψεις καὶ συνέδρια ἢ εἰς τὰς πολεμικὰς σας ἀνταποκρίσεις, πὸν μᾶς ἐχάρισαν τὸ χαριτωμένον ἐκεῖνο βιβλίον τῶν «Πολεμικῶν Σελίδων»; Δὲν θὰ ἐτελειώναμεν ποτέ. Ἄλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν πάλιν νὰ λησμονήσῃ, τὴν στιγμὴν αὐτὴν, τὸν ποιητικὸν τοῦλάχιστον βιογράφον τῶν ἡρωϊκῶν μας χρόνων, πὸν εἶσθε πάλιν ἐσεῖς; Ἀνεστήσατε ἐμπρὸς μας, κύριε, μὲ τὰ φίλτρα τοῦ ποιητικοῦ λόγου, τοὺς ὄραιοτέρους μας ἥρωας, τὸν Γέρο τοῦ Μωριᾶ, τὸν Μιαούλην, τὸν Παπαφλέσσαν. Καὶ τοὺς ἐφέρατε τόσον πλησίον μας, ὥστε τοὺς ψηλαφοῦμεν. Ἴδου ξαναζοῦν μεταξὺ μας τὴν ἡρωϊκὴν των ζωὴν. Διότι μόνον ἡ Τέχνη ἀνασταίνει νεκρούς. Ἡ Ἱστορία εἶναι μουσεῖον ἡρώων. Οἱ ἥρωες ξαναζοῦν μόνον εἰς τὴν Τέχνην. Καὶ ἰδοὺ τί μᾶς ἐχαρίσατε, κύριε, μὲ τὰς ἡρωϊκὰς σας βιογραφίας. Σᾶς ὀφείλομεν τὴν ἀναγνώρισιν. Ἄλλὰ ἰδοὺ καὶ τί ἐχαρίσατε, πρὸ πάντων, εἰς τὴν ἐλληνικὴν νεότητα. Τὰ βιβλία σας αὐτὰ θὰ εἶναι διὰ τὰ τέκνα μας, ἓνα σχολεῖον ἀρητορεύτου πατριωτισμοῦ, καλυτέρου ἀπὸ τὸν ἰδικόν μας, τοῦ πατριωτισμοῦ πὸν στηρίζεται εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ πατρίου ἐδάφους καὶ τὴν λατρίαν τῶν ἡρώων τῆς φυλῆς καὶ πὸν ἀποτελεῖ τὴν ὄραιοτέραν καὶ ἀγνοτέραν ἐκδήλωσιν τοῦ πνεύματος τοῦ ἐθνισμοῦ. Περὶ τῆς ἰδέας αὐτοῦ τοῦ ἐθνισμοῦ θὰ μᾶς ὁμιλήσετε σήμερον, ἀγαπητὲ συνέδελφε, εἰς τὸν παρθενικὸν ἀκαδη-

μαϊκόν σας λόγον. Καὶ εἶναι καιρὸς νὰ σταματήσω ἐγώ, διὰ ν' ἀκουσθῆ, ἀπὸ τοῦ ἀξιωματικοῦ τούτου βήματος ἢ φωνή σας.

 ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΜΕΛΑ

Ὁφείλω, ἀρχόμενος τοῦ λόγου, νὰ εὐχαριστήσω τοὺς ἀριστεῖς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων, διὰ τὴν ὑψίστην τιμὴν, ἧς μὲ ἠξίωσαν, ἀναδείξαντές με, διὰ τῆς ψήφου των, συμπάρεδρον, εἰς τὸ σεμνὸν καὶ τοῦτο σῶμα νὰ βεβαιώσω δὲ αὐτούς, ὅτι, πληρέστατα συναισθανόμενος τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ἡ τιμὴ αὕτη ἐπιβάλλει, θὰ ἐργασθῶ, ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἀσθενῶν μου δυνάμεων, ὅπως μὴ διαφεύσω τὰς προσδοκίας των. Ὁφείλω ἐπίσης νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἀξιότιμον κ. πρόεδρον διὰ τοὺς φιλόφρονας λόγους, τοὺς ὁποίους εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ ἀπευθύνη ἐξ ὀνόματος τοῦ σώματος καὶ νὰ πληροφορήσω αὐτόν, ὅτι, κατὰ σύμπτωσιν, δίδω εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς ὀμιλίας μου, μίαν ἀπάντησιν εἰς τὰς εὐχὰς του περὶ προσανατολισμοῦ τῆς νεοελληνικῆς διανοήσεως καὶ τέχνης πρὸς τὰ ὑψηλὰ πρόσωπα τῶν ἀθανάτων προγόνων μας, τὴν ὁποίαν εὐχομαι νὰ εὖρη ἱκανοποιητικὴν. Ὁφείλω τέλος νὰ εὐχαριστήσω ἐκ βάθους καρδίας τὸν ἀγαπητὸν καὶ σεβαστὸν καὶ πολλαπλῶς συνάδελφον κ. Παῦλον Νιρβάναν, διὰ τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς τρυφερότητος καὶ τῆς ἀγάπης, μὲ τὴν ὁποίαν περιέβαλε τὴν ἐκπλήρωσιν τυπικοῦ ἀκαδημαϊκοῦ καθήκοντος. Ὁ ἥρωας ἐνὸς τῶν θεατρικῶν ἔργων του, εἰς οἷστον βλασφημίας, βεβαίως, ἀρνεῖται τὴν χρησιμότητα τῆς μνήμης, τῆς μητρὸς ταύτης τῶν Μουσῶν. Προδίδω τὰς ἀντιλήψεις τοῦ ἥρωός του σήμερον, ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος, ἐξώθησε τὴν ἐπίδειξιν τῆς θαλλερότητος τῆς μνήμης του μέχρι τῶν μᾶλλον φαιδρῶν λεπτομερειῶν τῆς βοημικῆς ζωῆς τῶν εἰδυλλιακῶν μας χρόνων καὶ μέχρι τῶν πλέον λησμονημένων νεανικῶν ἁμαρτημάτων τῆς τέχνης μας. Σᾶς εὐγνωμονῶ, κύριε, δι' αὐτὴν τὴν προδοσίαν! Βεβαιωθῆτε, ὅτι, ἀκούων τοὺς θερμοὺς σας λόγους, ἐπανέζησα, μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν καὶ νοσταλγίαν, τὰς ἡμέρας τῶν τολμηρῶν ὀνειροπολήσεων καὶ τῶν μεγάλων ὑποσχέσεων, τὰς ὁποίας ἐδίδαμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας. Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσω ἀμέσως, ὅτι ὁ σημερινὸς ἀπολογισμὸς, τὸν ὁποῖον ἐκάματε μὲ τόσην τέχνην, τόσην ἐπιγραμματικὴν συντομίαν, ἀλλὰ καὶ τόσην ἐπιείκειαν, ἐμφανίζω εἰς ἐμέ, τοῦλάχιστον, τὰς ἐκπληρώσεις ὑπολοιπομένας τῶν ὑποσχέσεων, μοῦ ἐπιβάλλει νέας ἐνταικὰς προσπαθείας. Ἄλλ' ἀπὸ τὸ μέσον τοῦτο τοῦ διανυθέντος δρόμου αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην μου. Ὅπως μὲ δεξιούσθε σήμερον, ὡς συνάδελφος, εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο τῆς σοφίας τέμενος, μὲ ἀνεδέχθητε τότε